

PATVIRTINTA
Šiaulių miesto savivaldybės tarybos
2022 m. gruodžio 1 d. sprendimu Nr. T-411

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS
2023–2025 M. PROGRAMA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Šiaulių miesto savivaldybės nusikaltimų prevencijos 2023–2025 metų programa (toliau – Programa) parengta vadovaujantis Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gegužės 7 d. nutarimu Nr. XII-1682 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstituciniu veiklos planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. 370 „Dėl Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“, Saugios savivaldybės koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 184 „Dėl Saugios savivaldybės koncepcijos patvirtinimo“, ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais nusikaltimų prevenciją.

2. Programoje numatytais priemonėmis siekiama įgyvendinti Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos tikslus ir uždavinius šiose srityse: žmogaus, visuomenės ir valstybės teisėtų interesų apsaugos nuo nusikalstamų veikų, teisėsaugos institucijų ir kitų valstybės įstaigų pajėgumo ir gebėjimo užtikrinti viešąjį saugumą stiprinimo, glaudžių valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų bendradarbiavimo plėtojimo, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės ir aktyvios visuomenės. Priemonės nuosekliai siejamos su socialinių problemų sprendimu Šiaulių miesto savivaldybėje (toliau – savivaldybė) ir yra viena kitą papildančios poveikio nusikalstamumui priemonės.

Programa padės vykdyti kryptingą nusikaltimų prevencijos politiką, kompleksiskai ir planingai plėtoti savivaldybės veiklą, skirtą gyventojų viešajam saugumui stiprinti.

3. Pagrindinės Programoje vartojamos sąvokos:

3.1. **Nusikaltimų prevencija** – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis ir sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenims, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis;

3.2. **Nusikaltimų kontrolė** – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama mažinti nusikalstamumą ir neleisti viršyti socialiai priimtino lygmens aktyviais teisėsaugos institucijų veiksmais ir teisinio baudžiamojo poveikio priemonėmis, taip pat aktyviomis administracinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, kitokio pobūdžio priemonėmis;

3.3. nusikaltimų prevencija ir kontrolė yra viena kitą papildančios poveikio nusikalstamumui priemonės ir kartu sudaro visa apimančią būdų, metodų, priemonių kompleksą, kurio tikslas – mažinti nusikalstamumą, todėl Programoje šios sąvokos dažniausiai vartojamos kartu.

**II SKYRIUS
NUSIKALSTAMUMO TENDENCIJOS**

4. 2021 m. Šiaulių mieste užregistruota 1 494 nusikalstamos veikos atvejai (2020 m. – 1 600, 2019 m. – 1 761). Išaiškinta 80,32 proc. nusikalstamos veikos atvejų (2020 m. – 76,6 proc., 2019 m. – 60,9 proc.). Per pastaruosius trejus metus pastebimos bendros nusikalstamos veikos mažėjimo tendencijos, padidėjo jų išaiškinimo rodiklis.

Įvykdytų turinių nusikalstamų veikų situacija dinamiška: 2021 m. užregistruota 121 vagystė (2020 m. – 180, 2019 m. – 217), 117 sukčiavimo atvejų (2020 m. – 95, 2019 m. – 106). Nežymiai padidėjo ir administracinių nusižengimų – smulkių vagysčių, sukčiavimo, turto pasisavinimo atvejų: 2021 m. – 1142, 2020 m. – 1126, 2019 m. – 1252.

Pagerėjo saugumo situacija viešosiose vietose, sumažėjo įvykdytų nusikalstamų veikų skaičius: 2021 m. – 237, 2020 m. – 278, 2019 m. – 419.

Smurto artimoje aplinkoje analizės rezultatai rodo, kad 2021 m. situacija šioje srityje dinamiška, tačiau pastaraisiais metais gerėjanti. Šiaulių mieste policijos užregistruoti pranešimai dėl smurto artimoje aplinkoje: 2021 m. – 668, 2020 m. – 808, 2019 m. – 760 atvejų. Pastebima tendencija, kad vyrų ir moterų, nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje, skaičius skiriasi apie 2,5 karto: 2021 m. – 311 (83 vyrai, 228 moterys), 2020 m. – 365 (107 vyrai, 258 moterys), 2019 m. – 336 (105 vyrai, 231 moterys). Mažėja nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusių nepilnamečių iki 18 metų skaičius: 2021 m. – 78, 2020 m. – 99, 2019 m. – 131.

Mažėja alkoholinių gėrimų gėrimo viešose vietose arba neblaivių asmenų pasirodymo viešose vietose atvejų: 2021 m. – 718, 2020 m. – 859, 2019 m. – 1281.

Nepilnamečių teisės pažeidimų srityje pastebimas atvejų mažėjimas. Per 2021 m. nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius – 53, 2020 m. – 88, 2019 m. – 88. Nustatyti asmenų, jaunesnių nei 18 metų, alkoholinių gėrimo vartojimo arba turėjimo atvejai: 2021 m. – 101, 2020 m. – 104, 2019 m. – 92.

Saugaus eismo srityje užfiksuota, kad Šiaulių mieste eismo įvykiuose 2019–2021 m. žuvusiųjų buvo iš viso 4: 2021 m. – 1, 2020 m. – 1, 2019 m. – 2. Įskaitinių eismo įvykių skaičius pastaruosius 2 metus išlieka panašus: 2021 m. – 108 (iš viso įvykių – 698), 2020 m. – 107 (iš viso įvykių – 636), 2019 m. – 173 (iš viso įvykių – 776) atvejai, eismo įvykiuose sužalotų asmenų skaičius: 2021 m. – 118, 2020 m. – 103, 2019 m. – 207.

Prekybos žmonėmis atvejų 2019–2021 m. fiksuota nebuvo.

Pastebima akcizais apmokestinamų prekių įsigijimo, laikymo, gabenimo, naudojimo ar realizavimo, pažeidžiant nustatytą tvarką, mažėjimo tendencija: 2021 m. – 191, 2020 m. – 369, 2019 m. – 435 atvejai. Taip pat dinamiškai keitėsi užregistruotų nusikalstamų veikų, susijusių su psichotropinėmis ir narkotinėmis medžiagomis, skaičius: 2021 m. – 126, 2020 m. – 125, 2019 m. – 143 atvejai.

Savivaldybės teritorijoje į Probacijos tarnybos priežiūrą įtrauktų asmenų, kurie buvo įpareigoti teismo dalyvauti smurtinio elgesio keitimo programose, skaičiai kintantys: 2021 m. – 237, 2020 m. – 245, 2019 m. – 203 asmenys.

Ugdymo įstaigos į Šiaulių miesto pedagoginę psichologinę tarnybą dėl psichologinės pagalbos smurtą patiriančių ir smurtaujančių vaikų 2019–2021 m. kreipėsi: 2021 m. – 11, 2020 m. – 5, 2019 m. – 11 kartų.

Šiaulių mieste fiksuojamas registruotų bedarbių skaičiaus didėjimas. 2021 m. duomenimis, bedarbiai sudarė 10,0 proc. darbingo amžiaus gyventojų, 2020 m. – 6,4 proc., o 2019 m. – 4,4 proc. Nors pastebimas bedarbių skaičiaus augimas, tikėtina, kad tai nelemia didesnio nusikalstamumo, kadangi Šiauliuose užregistruotų nusikalstamų veikų tendencingai mažėja. Socialinę pašalpą Šiaulių mieste 2021 m. gavo 3,02 proc. gyventojų, 2020 m. – 6,4 proc., o 2019 m. – 4,4 proc. gyventojų.

III SKYRIUS NUSIKALTIMŲ PRIEŽASTYS IR SĄLYGOS

5. Gyventojų saugumas ir jo būklė vertinama pagal:

5.1. nesaugumo veiksniai: nusikalstamumą, eismo įvykius, vaikų ir jaunimo teisių pažeidimus, smurtą šeimoje, gyvenamojoje aplinkoje ir kt.;

5.2. rizikos grupės: vaikus ir paauglius, socialiai remiamus asmenis, socialinės rizikos asmenis (iš įkalinimo įstaigų grįžusius, asocialius, neturinčius gyvenamosios vietos asmenis);

5.3. rizikos vietas: ugdymo įstaigas, pramogų laisvalaikio centrus, viešojo susibūrimo vietas, gyvenamuosius namus ir kt.

6. Pagrindinės nusikaltimų priežastys savivaldybėje:

6.1. apsvaigimas nuo prieinamų alkoholio, narkotinių ar psichotropinių medžiagų;

6.2. visuomenės tolerancija nusižengimams, negebėjimas jų atpažinti;

6.3. nepakankamas asmenų užimtumas ir pozityviosios socializacijos užtikrinimas.

7. Nesaugumo veiksniai, rizikos grupės ir rizikos vietos sudaro kompleksą sąlygų, lemiančių poreikį įgyvendinti tam tikras priemones saugumo būklei gerinti probleminėje srityje.

IV SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

8. Programos tikslas – kompleksiškai planuoti ir koordinuoti nusikaltimų prevencijos priemones, susijusias su gyventojų saugumo stiprinimu ir saugios savivaldybės aplinkos kūrimu.

9. Svarbiausi Programos uždaviniai:

9.1. vykdyti vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevenciją ir kontrolę;

9.2. vykdyti informacinę sklaidą apie turtinių nusikalstamų veikų prevenciją;

9.3. šviesti visuomenę smurto artimoje aplinkoje, prekybos žmonėmis prevencijos klausimais;

9.4. vykdyti nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų viešose vietose prevenciją.

10. Šiaulių miesto savivaldybės nusikaltimų prevencijos 2023–2025 m. priemonių planas (toliau – Priemonių planas; pridedama) įgyvendinamas kiekvienais kalendoriniais metais sudarant metinį Nusikaltimų prevencijos veiklos planą ir finansuojant ar kitaip remiant institucijų, nevyriausybinių organizacijų, bendruomenės tikslinius projektus Nusikaltimų prevencijos veiklos plane numatytoms priemonėms įgyvendinti.

11. Nusikaltimų prevencijos veiklos planas sudaromas:

11.1. atsižvelgus į Programos tikslą, uždavinius, į Priemonių plane numatytas priemones;

11.2. įvertinus nesaugumo veiksniai, jų atsiradimo priežastis ir sąlygas, problemines rizikos vietas ir asmenų grupes;

11.3. atsižvelgus į priemonėms įgyvendinti turimus administracinius, organizacinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius.

12. Programos kalendorinių metų prioritetingos veiklos sritis (priemonės) nustato ir Nusikaltimų prevencijos veiklos planą tvirtina, priemonių įgyvendinimą vertina, numato finansavimo poreikį Šiaulių miesto savivaldybės ~~administracijos (toliau – Savivaldybės administracija) direktoriaus įsakymu (toliau – Savivaldybė) vykdomosios institucijos arba Savivaldybės vykdomosios institucijos įgalioto Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojo sprendimu~~ sudaryta Šiaulių miesto gyventojų saugumo stiprinimo ir saugios savivaldybės plėtros komisija (toliau – Komisija) jos veiklos nuostatuose nustatyta tvarka.

13. Programos įgyvendinimo priemonės, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės pateiktos Programos priede.

V SKYRIUS PROGRAMOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ADMINISTRAVIMAS

14. Programos priemonių įgyvendinimo administravimas:

14.1. už Programos priemonių įgyvendinimą atsako Savivaldybės ~~administracijos direktorius~~ **vykdomoji institucija arba Savivaldybės vykdomosios institucijos įgaliotas Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas**, už Programos įgyvendinimo organizavimą (koordinavimą) yra atsakingas Savivaldybės administracijos Civilinės saugos ir teisėtvarkos skyrius (toliau – Skyrius);

14.2. Programos vykdymo kontrolę ir prevencijos priemonių efektyvumo vertinimą vykdo Komisija teisės aktuose nustatyta tvarka;

14.3. už konkrečių Programos priemonių įgyvendinimą pagal kompetenciją atsako Priemonių plane numatytų priemonių vykdytojai (toliau – priemonių vykdytojai);

14.4. priemonių vykdytojai, pasibaigus kalendoriniams metams, ne vėliau kaip iki sausio mėn. 15 d., (jei tai ne darbo diena – ne vėliau kaip kitą darbo dieną) pateikia Skyriui informaciją apie Programos priemonių įgyvendinimo eigą, jų veiksmingumą;

14.5. Skyrius apibendrina iš priemonių vykdytojų gautą informaciją apie Nusikaltimų prevencijos veiklos plane numatytų priemonių įgyvendinimą, pasiektus rezultatus ir perduoda susistemintus duomenis Komisijai ne vėliau kaip iki vasario mėnesio 15 d. (jei tai ne darbo diena – ne vėliau kaip kitą darbo dieną);

14.6. Skyrius Programos priemonių vykdymo ataskaitą teikia Savivaldybės ~~administracijos direktoriui~~ **vykdomajai institucijai arba Savivaldybės vykdomosios institucijos įgaliotam Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojui** bendroje Skyriaus veiklos ataskaitoje;

14.7. priemonių vykdytojai, atsižvelgdami į kintančias aplinkybes ir veiksnius, turinčius ar galinčius turėti įtakos Programos priemonėms įgyvendinti, teikia Komisijai motyvuotus pasiūlymus dėl įgyvendinamų Programos priemonių koregavimo ar pakeitimo efektyvesnėmis, detalizuodami jų tikslus, vykdymo procesą ir vertinimo kriterijus.

15. Programą tvirtina, keičia ar papildo Šiaulių miesto savivaldybės taryba.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Programos priemonių įgyvendinimas finansuojamas iš patvirtintų bendrųjų savivaldybės biudžeto asignavimų ir kitų finansavimo šaltinių.

17. Prireikus tam tikroms nusikaltimų prevencijos priemonėms įgyvendinti gali būti numatytas papildomas finansavimas.

18. Programa ir informacija visuomenei apie įgyvendintas Priemonių plane numatytas priemones skelbiama Šiaulių miesto savivaldybės interneto svetainėje www.siauliai.lt.
